

УДК 37.091.3:811.161.2(430)
DOI 10.32782/2412-9208-2024-1-55-66

INTERKULTURELLER DIALOGRAUM: UKRAINISCHE SPRACHE UND DEUTSCHE KONTEXTUALISIERUNG

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГОВИЙ ПРОСТІР: УКРАЇНЬСЬКА МОВА ТА НІМЕЦЬКА КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ

Viktoriiia ZAGORODNOVA,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor,
Berdyansk State Pedagogical
University
66, Zhukovsky Str.,
Zaporizhzhia, Zaporizhzhia Oblast,
69000, Ukraine

Вікторія ЗАГОРОДНОВА,
доктор педагогічних наук,
професор,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, Запорізька область,
69000, Україна

vzagorodnova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1418-5400>

Volodymyr NYSHCHETA,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Berdyansk State Pedagogical
University
66, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia Oblast, 69000, Ukraine

Володимир НИЩЕТА,
доктор педагогічних наук, доцент,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, Запорізька область,
69000, Україна

nvodymyr@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4500-7746>

ABSTRACT

The Ukrainian language has been drawing attention of the German society not only as a language of migrant community communication, but also as an important component of cultural exchange and intercultural dialogue, as a subject of study in various educational institutions. The interest in learning the Ukrainian language among Germans can be triggered by factors, such as a general interest in the cultures and languages of other nations, especially in the context of linguistic diversity in Europe. The interest may arise due to personal connections with Ukraine through travelling, family ties, or other contextual factors. Some Germans may be interested in learning the Ukrainian language to deepen their knowledge of the Ukrainian culture, literature, and history. Moreover, the increasing political and economic significance of Ukraine on the global stage may stimulate interest in learning its language among German citizens.

The learning and dissemination of the Ukrainian language in Germany face certain challenges, including its low status, insufficient demand among the local population,

cultural barriers, language barriers, and underestimation of its importance for mutual understanding among communicants, limited availability of educational resources, lack of qualified teachers, economic constraints, etc.

The article aims to study and discuss the ways and opportunities for learning the Ukrainian language in German educational institutions for both children and adults, with the aim of promoting cultural exchange between Ukraine and Germany and expanding Germans' knowledge of contemporary challenges Ukraine is facing.

In the article, we set out to analyze the experience of teaching the Ukrainian language in German schools and universities, explore the history and evolution of cultural exchange between Ukraine and Germany, paying attention to the role of the language in this process. Our further analysis includes assessing the effectiveness of teaching, as well as the impact of cultural context on the process of the Ukrainian language learning. The research also focuses on the role of the Ukrainian language in the German educational environment and its significance for intercultural communication.

Key words: *intercultural dialogue, Ukrainian language, German contextualization, cultural exchange, language adaptation, interethnic relations, cultural identity, intercultural communication.*

Вступ. Останнім часом зацікавленість німецького суспільства у навчанні української мови зростає. Українську мову вивчають не лише як засіб ідентифікації й спілкування великої спільноти мігрантів, але і як важливий складник культурного обміну та міжкультурного діалогу. Інтерес до української мови серед німців виникає з різних причин, таких як загальна цікавість до культур і мов інших народів, особисті зв'язки з Україною завдяки подорожам або родинним зв'язкам, а також зростанню політичної та економічної важливості України на світовій арені. Проте процес вивчення та поширення української мови у Федеративній Республіці Німеччини стикається з певними викликами, такими як низький статус української мови й недостатній попит серед місцевого населення, культурні бар'єри, мовні бар'єри, недооцінка значення для взаєморозуміння комунікантів, обмежена доступність навчальних ресурсів, відсутність кваліфікованих учителів і викладачів, економічні обмеження тощо. Незважаючи на це, спостерігається позитивна динаміка в популяризації української мови в німецькому суспільстві, що свідчить про потенційні можливості для подальшого розвитку та співпраці між країнами. Одночасно в Німеччині зростає інтерес до України, її культури та мови. Це виявляється у включенні української мови до програм підготовки бакалаврів і магістрів у німецьких університетах, де її вивчають як іноземну. Однак наразі пропозиція навчання української мови в навчальних закладах Федеративної Республіки Німеччини є обмеженою й недостатньо різноманітною.

Мета статті – дослідження та аналіз мотивів, що спонукають іноземців до навчання української мови, визначення потреб та очікувань німців, які вивчають українську мову, оцінка перспектив щодо навчання української мови в Німеччині й можливостей для співпраці в галузі

мовної освіти. **Завдання статті:** розкрити стан дослідження проблеми навчання української мови іноземцями в закладах освіти Німеччини; визначити різновиди мотивації до спілкування українською мовою; з'ясувати динаміку в популяризації української мови в німецькому суспільстві за останні два роки (2022–2023 рр.).

Актуальність порушеного питання викликає неабиякий інтерес серед українських дослідників. Досягнення у сфері викладання української мови як іноземної вивчали та узагальнювали відомі науковці, такі як Н. Зайченко, Л. Паламар, Л. Селіверстова, Г. Строганова, О. Тростинська, Н. Ушакова. Вони досліджували підходи до викладання української мови як іноземної, основні психолого-педагогічні аспекти, моделі організації навчання, методи та прийоми навчання української мови як іноземної. Дослідники Н. Гавдида, Д. Мазурик, М. Мерцало, Л. Назаревич, І. Процик, К. Скиба [7], Б. Сокіл, М. Ставнича, О. Туркевич [6], О. Ценюх, Н. Цісар, Г. Швец [9] ретельно описали принципи та методи навчання української мови як іноземної. А І. Кочан [2], І. Кушнір, М. Цуркан підсумували досягнення своїх колег у сфері викладання української мови як іноземної, виокремивши суттєві проблеми та визначивши тенденції й перспективи подальшого розвитку. Н. Станкевич [5] проаналізувала сучасні наукові дослідження з методики навчання видів мовленнєвої діяльності в іншомовній аудиторії, виокремила основні проблеми, що потрапили в поле зору мовознавців, методистів, виявити перспективні напрями, що потребують уваги дослідників. Матеріалом дослідження Н. Станкевич стали понад 200 наукових праць українських науковців, присвячених цій темі.

Українські вчені досліджували різні аспекти методики навчання української мови іноземців. Наприклад, Б. Сокіл і З. Мацюк [4] розглядали концепцію підготовки фахівців для викладання української мови іноземцям, водночас С. Амеліна [1], Л. Бей, О. Тростинська звертали увагу на проблеми, що виникають у викладанні української мови різним категоріям іноземних студентів. Вони акцентували увагу на потребі диференціації змісту й методики курсу української мови для іноземців, а також на необхідності створення окремих підручників з урахуванням особливостей кожної категорії. Численні наукові праці присвячені створенню навчальних посібників з української мови як іноземної. Відомі методисти та автори навчальних посібників, підручників (С. Амір-Бабенко, Д. Клименко, В. Колбіна, Я. Курцідім, Н. Лазор, Ю. Романов, Н. Ромащенко, С. Сотникова, Л. Шуберт та ін.) підготували цікаві та актуальні на сьогодні праці, що полегшують навчання іноземців української мови. Питання філософії й психології міжкультурного спілкування та взаєморозуміння, механізми формування толерантної особистості вивчали українські вчені (Ф. Бацевич, Н. Бідюк, В. Манакін,

Л. Мацько, О. Селіванова та ін.) і зарубіжні (В. Біблер, Р. Вандберг, Г. Олпорт, С. Хеллер та ін.).

Незважаючи на обсяг проведених досліджень у цій галузі, питання навчання української мови, наприклад, у німецькомовних країнах залишається відкритим і потребує подальшого дослідження.

Українська мова, як предмет вивчення, не лише наявна, але й набуває сьогодні популярності в декількох університетах Німеччини. Університет Ернста Моріца Арндта в Грайфсвальді (Німеччина) вирізняється унікальною кафедрою україністики, що відновила роботу після тривалої перерви й стала єдиним центром такого типу у Федеративній Республіці Німеччина. Паралельно існує програма з україністики «Ukrainicum», що надає можливість студентам різних спеціальностей навчатися української мови, поглиблювати знання про культуру та історію України, а також здобувати країнознавчі знання та загальний огляд політики. Після завершення навчального року передбачено чотиритижневе стажування в Україні. Німецькі науковці активно обговорюють можливість розвитку програми з україністики як основного напрямку, наголошуючи на перевагах для кар'єрного зростання студентів. Навчання української мови в Німеччині часто є не питанням вивчення окремої дисципліни, а комплексним питанням у контексті представлення й наукового дослідження української мови, літератури й культури. Німецькі дослідники констатують факт, що в європейських університетах спостерігається суттєвий брак досліджень і програм навчання української мови порівняно з польською, російською або чеською.

Дослідниця С. Амеліна [1] зауважує, що в більшості німецьких університетів навчання української мови пропонують у межах програм зі славістики. Так, Інститут славістики в Університеті Отто Фрідріха (м. Бамберг) у межах бакалаврських і магістерських програм зі славістики пропонує базовий модуль «Практичний курс української мови» (Sprachpraxis Ukrainisch), що належить до переліку модулів, обов'язкових для вибору (8 кредитів, 240 годин, два семестри). Результатом засвоєння модуля має стати рівень володіння українською мовою A1 або A1+.

Інститут славістики в Університеті Гумбольдта в Берліні поділяється на східну славістику (русистика, а також білоруська й українська мови), західну славістику (полоністика, богемістика/словакістика), південну славістику (кroatистика/сербістика, булгаристика). Однією з бакалаврських програм є програма «Слов'янські мови і літератури». Магістерські програми передбачають більш детальну спеціалізацію, зокрема, поділ на «Слов'янські мови» й «Слов'янські літератури». Однак дві східнослов'янські мови (білоруська й українська) і одну південнослов'янську (словенська) пропонують для вивчення не як окремі дисципліни, а тільки у вигляді інтервальных мовних курсів.

На окрему увагу заслуговує діяльність унікального Українського Вільного Університету (Freie Ukrainische Universität) в Мюнхені, зареєстрованого у 2011 р. як недержавна, приватна, світська, спеціалізована наукова установа. Нині університет є одним із небагатьох українських академічних центрів на теренах Європейського Союзу, що базує свою роботу на міждисциплінарних українознавчих студіях у широкому європейському контексті. Поза межами України Український Вільний Університет є єдиним у світі з навчальними програмами магістерських і докторських студій українською мовою. Свою місію заклад вбачає в тому, щоб бути провідним центром із вивчення українознавства в Європі, стати інтелектуальним мостом, що з'єднає Україну з Німеччиною та іншими європейськими країнами. До напрямів навчальних пропозицій в Українському Вільному Університеті належать філософія, історія, політологія, європейське й міжнародне право, міжнародне економічне та комерційне право, міжнародне фінансове право, економіка.

У Гамбурзькому університеті, а саме в Інституті славістики, українську мову вивчають як курс за вибором («Die Struktur des gegenwärtigen Ukrainischen»), а також є курс «Vergleichende Grammatik der Deutschen und der ukrainischen Sprache». На лекціях студенти вивчають основні розділи сучасної української мов, знайомляться з основними поняттями та методами опису мовних систем. Німецькі студенти шукають відповіді на такі питання: «Як побудована українська мова?»; «Як це можна описати науково?»; «Як взаємодіють її структурні одиниці (категорії)?»; «Які категорії були розроблені для цього українськими вченими?»; «Як співвідносяться одна з одною форма та зміст цих категорій?»; «Які дискусії щодо категорій мовного аналізу та опису існують в українському мовознавстві?»; «Які відмінності між українською та іншими мовами, зокрема німецькою?»; «Які висновки можна отримати з аналізу лінгвістичного матеріалу?». Навчальні курси дають змогу німецьким студентам засвоїти та застосовувати в майбутньому основні інструменти системних лінгвістичних досліджень. Це має стати основою для подальшого ознайомлення з українською мовою.

Отже, українську мову пропонують для вивчення тільки в кількох німецьких університетах, однак, курс української мови останнім часом є актуальним, про що свідчить інтерес німецьких студентів до України. Навчання української мови здійснюється переважно в межах курсів зі славістики, до яких українська мова входить як окремий модуль «Практичний курс української мови» або «Структурний курс української мови». Деякі університети у ФРН надають можливість вивчати українську мову як іноземну, наприклад, тим студентам, які опановують нефілологічні спеціальності, тобто майбутнім фахівцям-економістам, юристам, політологам тощо. Чільне місце серед університетів, що пропонують вивчення

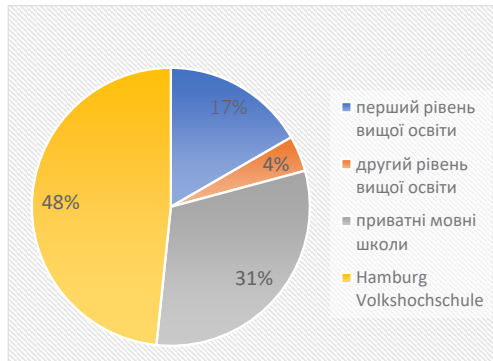
української мови, належить Українському Вільному Університету як єдиній установі на теренах Європейського Союзу, де навчання здійснюється українською мовою. Окрім того, у німецькому місті Гамбург з 2023–2024 навч. р. українська мова отримала офіційний статус іноземної. Цей курс розрахований тільки для дітей, які приїхали нещодавно з України та на тих, які народилися й проживають у Німеччині. Ця категорія здобувачів не стали респондентами нашого експерименту, оскільки вони є носіями української мови, а нас цікавили тільки іноземці, які вивчають українську мову в Німеччині. Проте в країні, зокрема в Гамбурзі, є приватні та державні мовні школи, у яких пропонують курс української мови за різними рівнями від А1.1 до С2. Відвідувачі мовних курсів таких шкіл були нашими респондентами.

Методи та методики дослідження. Для дослідження мотивації вивчення української мови іноземцями в м. Гамбурзі Федеративної Республіки Німеччини та для з'ясування оцінки якості викладання курсу та програми з української мови (оцінка учасників курсів) використовували метод анкетування. Цей метод передбачав розподіл анкет серед учасників дослідження із запитаннями, спрямованими на вивчення їхнього досвіду, уподобань, проблем і потреб у навчанні української мови. Для нашого дослідження важливими були експертні оцінки фахівців з мовознавства, методики навчання мови для оцінки стану вивчення української мови за кордоном і розроблення рекомендацій щодо його поліпшення. Цікавими для розуміння досвіду, проблем і потреб респондентів у процесі навчання української мови є результати анонімного опитування викладачів і тих, хто вивчає українську мову в закладах освіти м. Гамбург. Протягом всього періоду дослідження означеної проблематики ми також застосовували документальний аналіз, тобто аналіз навчальних програм, підручників, методичних матеріалів, наукових публікацій та інших документів і наукових публікацій, що стосуються вивчення української мови за кордоном, із метою виявлення тенденцій, проблем і недоробок у цій галузі. Комбінація означених методів дала змогу отримати комплексне розуміння проблеми та здійснити обґрунтоване дослідження стану вивчення української мови в Німеччині на прикладі м. Гамбург.

Анкета № 1 «Дослідженні інтересів і мотивації вивчення української мови» містила дев'ять запитань комбінованого типу (закритого й відкритого), упорядкованих певним чином для отримання більш точних даних і для того, щоб респонденти могли висловити власну думку. Анкета допомогла виокремити мотиви, що стали поштовхом для німецьких респондентів до вивчення української мови, а також виявити їхні інтереси та цілі в цьому процесі. **Анкета № 2** «Оцінка курсу та програми» містила вісім запитань закритого типу та одне запитання відкритого типу для того, щоб респонденти могли висловити власну думку й надати про-

позиції щодо поліпшення навчання української мови. Анкета використана для отримання зворотного зв'язку з респондентами щодо якості та ефективності курсу з української мови, що допоможе вчителям і викладачам покращити навчальну програму з курсу. У цій статті ми подаємо та аналізуємо тільки результати дослідження мотивів, що спонукають іноземців до вивчення української мови, визначаємо потреби та очікування німців, оцінюємо перспективи й можливості щодо навчання української мови в Німеччині.

Загальна кількість респондентів – 120 осіб: 20 осіб (16,66%) – здобувачі першого рівня вищої освіти (Інститут славистики Гамбурзького університету), 5 осіб (4,16%) – другого (Інститут славистики Гамбурзького університету), 37 осіб (30,83%) – здобувачі в приватних мовних школах; 58 осіб (48,33%) – здобувачі в громадському коледжі (Hamburg Volkshochschule) (діаграма 1).

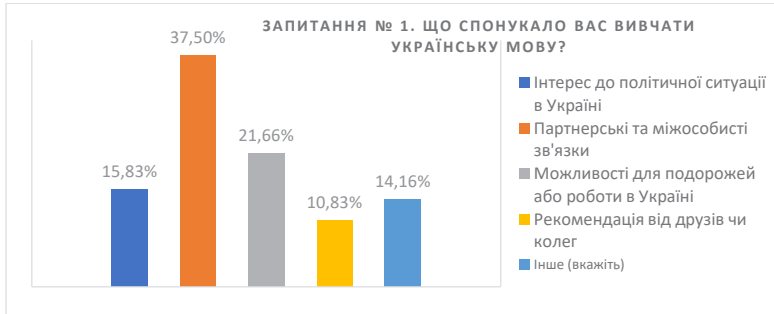

Діаграма 1. Загальна кількість респондентів

Для опису дослідницьких результатів був виконаний якісний аналіз одержаних даних і здійснена інтерпретація їх. Для наочно-графічного представлення результатів використані гістограми та кругова діаграма.

Результати та дискусії. Аналіз відповідей на перше запитання «Що спонукало вивчати українську мову?» свідчить про те, що більшість опитаних (37,50%) відповіли, що це були партнерські та міжособистісні зв'язки. 21,66% зазначили, що можливість у майбутньому подорожувати Україною або навіть співпрацювати в певній галузі з українцями спонукала їх до вивчення нової мови. Інтерес до політичної ситуації в Україні став причиною розпочати знайомство з українською мовою в 15,83% респондентів. А 14,16% опитуваних були заохочені друзями або колегами. 10,83% респондентів дали індивідуальні відповіді, наприклад:

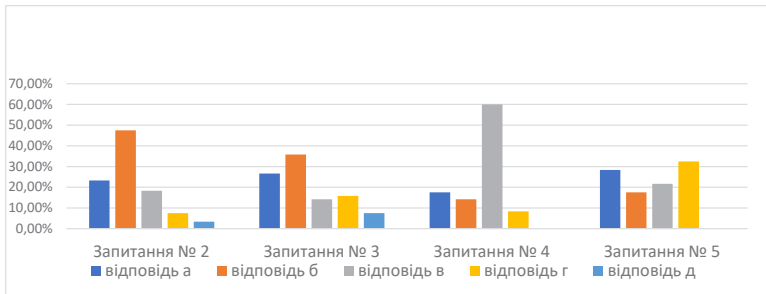
інтерес до мовного й культурного розмаїття; академічні можливості (вивчення української літератури, історії); привабливість, милозвучність української мови; бажання розширити свої горизонти й спробувати щось нове; вивчення української мови з гуманітарною метою, розглядаючи це як свій внесок у побудову сприятливих відносин між країнами. Розподіл відповідей респондентів на перше запитання подано в гістограмі 1.

Гістограма 1. Розподіл відповідей на запитання 1

Отже, інтерес німецьких громадян до вивчення української мови може мати різноманітні причини, що відображають різні аспекти життя, від культурного обміну до особистих інтересів і професійних можливостей.

Наступні запитання №№ 2–5 (гістограма 2) потребували більш конкретної відповіді.

Гістограма 2. Розподіл відповідей на запитання №№ 2–5

Запитання № 2 «Яка Ваша основна мета вивчення української мови?» більшість респондентів (47,5%) відповіли: «Покращення комунікації з українськомовними людьми»; 23,30% відсотків набрала відпо-

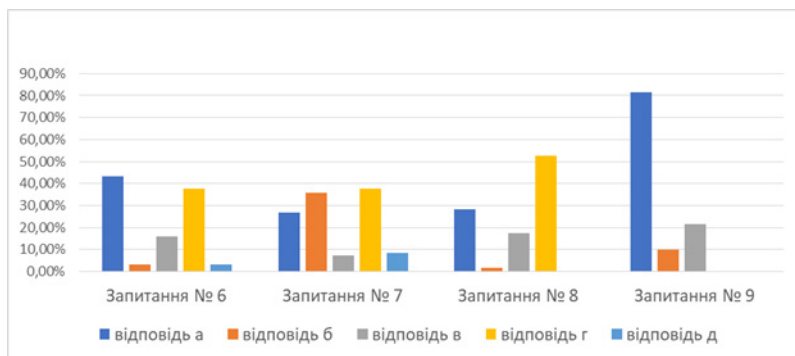
відь: «Опанування нової мови для особистого задоволення». Цікавими виявилися індивідуальні відповіді (3,33%), наприклад: розширення моїх мовних навичок та володіння ще однією слов'янською мовою; зближення з українською культурою; волонтерство в соціальних установах для спілкування з українською громадою; спілкування з українськомовними дітьми та їхніми батьками в дитячому садку «Kita». Відповіді на запитання № 3 *«Які аспекти української мови вас цікавлять найбільше?»* розподілилися нерівномірно. Так, більшість опитаних (35,83%) вважають лексику та доречне вживання слів найбільш цікавим аспектом української мови. 26,66% респондентів обрали граматику української мови найцікавішим аспектом для вивчення. 15,83 % респондентів цікавила фонетика та вимова.

Відповіді на запитання: *«Які переваги Ви бачите в опануванні української мови для Вашої освіти або професійного розвитку?»* – були дещо передбачуваними. Так, 60% опитаних відповіли, що саме здатність спілкуватися з українськомовними колегами або партнерами – це і є перевага в опануванні української мови. А найменший відсоток учасників опитування (8,33%) обрали відповідь: «Збільшення кругозору та розуміння іншої культури». На запитання *«Які труднощі Ви мали у вивченні української мови?»* більшість (32,5%) респондентів відповіли, що саме спілкування й розуміння висловленого українською викликає труднощі. Найменше відсотків (17,5%) отримала відповідь: «Українська вимова».

Наступна група запитань стосувалася очікувань і планів респондентів на подальше вивчення української мови. Розподіл відповідей респондентів на питання №№ 6–9 подано в гістограмі 3. Шосте запитання: *«Чи є у Вас можливість практикувати українську мову в повсякденному житті або на роботі?»* – викликало неординарні відповіді. Так, постійно мають можливість практикувати українську мову 43,33% опитуваних, а 37,5% респондентів спілкуються тільки з партнерами, друзями, тобто зі знайомими українськомовними людьми. Сьоме запитання мало на меті з'ясувати можливості респондентів для вивчення української мови в майбутньому. 35% опитуваних хотіли б взяти участь в онлайн-курсах. А 28,33% респондентів хотіли б отримати відпустку для самоосвіти від підприємства, тобто *Bildungsurlaub*. 25% опитуваних, які є студентами університету, забажали продовження вивчення практичного курсу української мови в Інституті славистики. Восьме запитання звучало так: *«Чи є у Вас зацікавленість у подальшому вивченні української мови після завершення курсу?»*. 81,66 % респондентів дали позитивну відповідь, а 8,33% опитуваних ще не вирішили для себе, чи будуть вони далі навчатися на курсах української мови.

Отже, серед німців існує інтерес, що зростає, до вивчення української мови, що може бути пов'язано з культурними та соціальними чинниками.

Широкий спектр мотивів для вивчення української мови серед респондентів свідчить про культурний інтерес, бажання розширити свої мовні навички та можливості для міжкультурного спілкування. Проте існують проблеми та перешкоди в опануванні нової мови. Деякі учасники експерименту мали труднощі у вивченні української мови (граматичні, фонетичні явища), також не менш складною частиною навчального матеріалу виявилися культурні відмінності у світосприйманні українців і німців. Для підтримки мотивації та успішності навчання важливо створити сприятливе середовище та забезпечити доступ до різноманітних навчальних ресурсів і підтримки. Розвиток мовних курсів і програм навчання української мови в Німеччині може стати важливим кроком для сприяння міжкультурному взаєморозумінню й ефективній співпраці між нашими народами. Загалом розуміння мотивів і перешкод у вивченні української мови в Німеччині допоможе покращити якість навчальних програм, підручників (особливо гостре питання) і сприяти ефективному навчанню й міжкультурному спілкуванню. Навчання української мови в Німеччині може сприяти поглибленню розуміння української культури та побудові міжкультурних мостів між українцями й німцями. Навчання української мови в німецьких університетах, зокрема, в інститутах славистики, може сприяти загальному інтересу до українського мовознавства тощо.

Гістограма 3. Розподіл відповідей на запитання №6–9

Ці висновки демонструють важливість навчання української мови в Німеччині та його потенційний вплив на міжкультурне спілкування, освіту й міжнародну співпрацю.

Література

1. Амеліна С. Вивчення української мови в університетах Німеччини. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2016. Випуск 12. С. 12–17.

2. Кочан І. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів, 2012. Вип. 7. С. 17–24.

3. Основи методики викладання української мови як іноземної: навч. посіб. / І. М. Кочан, З. О. Мацюк, О. В. Туркевич; за ред. З. О. Мацюк. Львів, 2022. 152 с.

4. Сокіл Б. Концепція підготовки фахівців для викладання української мови в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. пр. Львів, 2006. Вип. 1. С. 6–11.

5. Станкевич Н. Взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності в курсі української мови як іноземної: теоретичний і практичний аспекти. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. Вип. 12. С. 232–242.

6. Туркевич О. Становлення терміносистеми методики викладання української мови як іноземної: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 220 с.

7. Цісар Н., Ценюх О., Мерцало М., Ставнича С., Скиба К. Аудіовізуальні засоби у навчанні іноземців. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. Вип. 12. С. 210–217.

8. Цісар Н. Читабельність текстів у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*: зб. наук. праць. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012. Вип. 7. С. 181–186.

9. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: монографія. Київ: Фенікс, 2019. 529 с.

References

1. Amelina, S. (2016). Vychennia ukrayinskoyi movy v universytetah Nimechchyny [Studying the Ukrainian language at German universities]. *Teorsya i praktyka vykladannia ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi*, 12. 12–17. [in Ukrainian].

2. Kochan, I. (2012). Stanovlennia i rozvytok metodyky vykladannia ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Formation and development of the methodology of teaching the Ukrainian language as a foreign language]. *Teorsya i praktyka vykladannia ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi*, 7. 17–24. [in Ukrainian].

3. Kochan, I. M., Matsyuk, Z. O. & Turkevich, O. V. (2022). Osnovy metodyky vykladannia ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Basics of the methodology of teaching the Ukrainian language as a foreign language]. Lviv. [in Ukrainian].

4. Sokil, B. (2006). Kontseptsiya pidgotovky phahivtsiv dlia vykladannia ukrayinskoyi movy v inshomovni audytoriyi [The concept of training specialists for teaching the Ukrainian language in a foreign-language audience]. *Theory and practice of teaching the Ukrainian language as a foreign language*, 1. 6–11. [in Ukrainian].

5. Stankevich, N. (2016). Vzayemopovyazane navchannia vydiv movlennievoyi diyalnosti v kursy ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi: teoretychnyi i praktychnyi aspekty [Interrelated learning of types of speech activity in the course of Ukrainian language as a foreign language: theoretical and practical aspects]. *Theory and practice of teaching the Ukrainian language as a foreign language*, 12. 232–242. [in Ukrainian].

6. Turkevich, O. (2015). Stanovlennia terminosystemy metodyky vykladannia ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Formation of the terminological system of the methodology of teaching the Ukrainian language as a foreign language]. Lviv. [in Ukrainian].

7. Tsysar, N., Tsenyukh, O., Mertsalo, M. et al. (2016). Audiovizualni zasoby u navchanni inozemtsiv [Audiovisual aids in the education of foreigners]. *Theory and practice of teaching the Ukrainian language as a foreign language*, 12. 210–217. [in Ukrainian].

8. Tsysar, N. (2012). Chytabelnist tekstiv u kursi ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Readability of texts in the course of the Ukrainian language as a foreign language]. *Theory and practice of teaching the Ukrainian language as a foreign language*, 7. 181–186. [in Ukrainian].

9. Shvets, G. D. (2019). Teoriya i praktyka navchannia ukrayinskoyi movy inozemnyh studentiv gumanitarnykh spetsialnosti [Theory and practice of teaching Ukrainian language to foreign students of humanitarian specialties]. Kyiv. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Українська мова привертає увагу німецького суспільства не лише як мова спілкування громади мігрантів, але й як важливий складник культурного обміну та міжкультурного діалогу, як об'єкт навчання в різних освітніх закладах. Інтерес до вивчення української мови серед німців може бути викликаний чинниками, такими як загальна цікавість до культур і мов інших народів, зокрема в контексті різноманітності мовних систем і мовної різноманітності в Європі. Інтерес може виникати у зв'язку з особистими зв'язками з Україною через подорожі, родинні зв'язки або інші контекстуальні фактори. Деякі німці зацікавлені вивченням української мови з метою поглиблення своїх знань про українську культуру, літературу, історію. Окрім того, політична та економічна важливість України на світовій арені, що зростає, може стимулювати інтерес до вивчення її мови серед німецьких громадян.

Вивчення та поширення української мови в Німеччині стикається з певними викликами, це й низький статус української мови, і недостатній попит серед місцевого населення, культурні бар'єри, мовні бар'єри, недооцінка значення для взаєморозуміння комунікантів, обмежена доступність навчальних ресурсів, відсутність кваліфікованих вчителів і викладачів, економічні обмеження тощо.

Стаття спрямована на вивчення й обговорення шляхів і можливостей вивчення української мови в німецьких закладах освіти для дітей і дорослих з метою сприяння культурному обміну між Україною та Німеччиною й розширення знань німців про сучасні виклики, що постали перед Україною.

У статті ми ставили за мету проаналізувати досвід вивчення української мови в німецьких школах та університетах, вивчити історію та еволюцію культурного обміну між Україною та Німеччиною, звернувши увагу на роль мови в цьому процесі. Подальший наш аналіз включає вивчення ефективності навчання, а також впливу культурного контексту на процес вивчення української мови. Дослідження також зосереджується на ролі української мови у німецькому освітньому середовищі та її значенні для міжкультурного спілкування.

Ключові слова: міжкультурний діалог, українська мова, німецька контекстуалізація, культурний обмін, мовна адаптація, міжнаціональні відносини, культурна ідентичність, інтеркультурне спілкування.